

KOBİ Yöneticilerinin KOSGEB Desteklerine İlişkin Algı ve Beklentileri

Furkan ÇELEBİ

Öğr. Gör., Bozok Üniversitesi, Sorgun Meslek Yüksekokulu, furkan.celebi@bozok.edu.tr

Özet: Bu çalışmada; Kobi'ler, Kobi'lere yönelik destekler ve KOSGEB destekleri üzerine çalışılmış ve Samsun ilinde KOSGEB desteklerinden faydalanan 16 adet Kobi yöneticisi ile yapılan görüşmeler sonucunda yöneticilerin KOSGEB desteklerine bakışları, algı ve beklentileri, memnuniyetleri incelenmiş ve desteklerin etkinliği nitel araştırma yöntemleri kullanılarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. İki bölümden oluşan çalışmanın ilk kısmında Kobi tanımlarına yer verilmiş, Kobi destekleri ve KOSGEB desteklerine yer verilmiş, ikinci kısımda ise sağlanan desteklerin Kobi'ler açısından değerlendirmesi yapılmıştır.

Perceptions And Expectations Of Sme Managers In Samsun Regarding Kosgeb Supports

Abstract: In this study, worked on SMEs, SME supports and KOSGEB supports and according to the interviews of 16 manager of SMEs which benefits KOSGEB supports, perceptions and expectations, satisfaction and efficiency of supports was evaluated using qualitative research methods. The SME definitions, SME supports and the supports of KOSGEB given in the first part of the study consists of two parts, the assessment of the support provided to SMEs is made in the second stage.

1. Giriş

Kobi'lerin, 20.yüzyılın sonlarından bu yana önemi ve makroekonomik rolü daha da anlaşılmaktadır. Ülke ekonomilerine katkı ve sayısal üstünlük olarak bakıldığı zaman Avrupa, ABD ve Türkiye'de de her geçen gün yükselen değerler haline gelen küçük ve orta büyüklükteki işletmeler dünya genelindeki işletmelerin %99'undan fazlasını oluşturmaktadır.

Çoğu zaman finansman başta olmak üzere kaynak bulmakta zorluklar yaşayan bu işletmelere yönelik destekler son 21.yüzyılda oldukça artmıştır. Bu destekler çeşitli şekillerde hibelerden, geri ödemeli yardımlardan, kredi veya faiz desteklerinden, danışmanlık ve eğitim destekleri gibi finansal olmayan desteklerden oluşmaktadır. Birçok kalemde ve farklı amaçlara sahip bu destekler dünya genelinde olduğu gibi ülkemizde de birçok farklı elden sağlanmaktadır. Kamu ve özel sektörden birçok kurum ve kuruluş Kobi'lere yönelik farklı nitelikte destekler sağlamaktadır.

Çalışmada, Kobi'ler, Kobi'lere yönelik destekler ve destek sağlayan kurumlar ve KOSGEB desteklerine yer verilmiştir.

2. Kobi'ler ve Kobi Destekleri

2.1. Kobi Tanımı ve Özellikleri

Genel olarak küçük ve orta büyüklükteki işletmeler olarak bilinen Kobi kavramının içeriğine

bakıldığında neredeyse her ülkede farklı tanımlamalar ve sınırlamalar vardır. Hatta ülkemizde de çeşitli ülkelerde de kurumlar arasında bile farklılık göstermektedir. Ülkemizde Kobi'lerle en alakalı kurum olan KOSGEB'in ilgili yönetmeliğinde Kobi'lerin tanımına şu şekilde yer verilmiştir;

KOBİ'ler aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır.

Mikro işletme: On kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri bir milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.

Küçük işletme: Elli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri sekiz milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.

Orta büyüklükteki işletme: İkiyüzelli kişiden az yıllık çalışan istihdam eden ve yıllık net satış hasılatı veya mali bilançosundan herhangi biri kırk milyon Türk Lirasını aşmayan işletmeler.

Bu tanımlar istihdam faktörü göz önüne alındığında Avrupa Birliği tanımı ile aynı kriterlere sahiptir.

Çeşitli Kobi tanımlamalarında nicel ve nitel birçok kriterin kullanıldığı görülmüştür. Genellikle literatürdeki KOBİ tanımlarında öncelikle niceliksel ölçütlerden faydalanılmakta fakat niceliksel ölçütleri desteklemek ve tanımı biraz daha genişletmek amacıyla niteliksel ölçütlere de yer

verilmektedir. Niceliksel ölçütlere daha sık başvurulmasının asıl nedeni bu ölçütler daha kolay ve objektif olarak tespit edilebilmektedir (Yılmaz ve Alpkan, 2004). Tanımlarda kullanılan başlıca niceliksel ölçütleri; personel sayısı, makine sayısı, makine parkı değeri, özsermaye, kullanılabilir alan, satış tutarı, kar hacmi, katma değer, ödenen vergi tutarı, kapasite, pazar payı olarak sıralayabiliriz (Müftüoğlu, 1997:41-43).

Bununla birlikte nitel (kalitatif) tanımlama kriterlerini de şu şekilde sıralamak mümkündür (Şimşek, 2002:5):

- İşletme sahibinin fiilen işletmede çalışması,
- Risk üstlenme ve sorumluluğun işletme sahibine ait olması,
- İşletme mülkiyetinin ve yönetimin bağımsızlık derecesi,
- Aile bireylerinin işletmede fiilen çalışması ve potansiyel katkılarının değerlendirilmesi,
- Yönetim tekniklerinin uygulanmaması ve yetersizliği,
- Sermayenin sınırlı oluşu ve finansal yetersizlik,
- İş bölümü ve uzmanlaşma derecesinin düşüklüğü,
- İşletmenin sahip olduğu pazar payının azlığı,
- İşletmenin satış ve satın almadaki pazarlık gücünün zayıf olması.

Küçük ve orta ölçekli işletmeler bir ekonomide rekabet ortamının gelişmesi ve ekonomik hayatın sağlıklı olarak işleyebilmesi için olmazsa olmaz kurumlardır (Çivi, 2000).

Sayı olarak da ülkemizde, Avrupa genelinde ve Amerika Birleşik Devletlerinde de %99'un üzerinde sayıya sahip olan Kobi'lerin ülke ekonomisindeki payı da oldukça yüksektir. Ülkelerin hemen hemen tamamında KOBİ'lerin ekonomi üzerindeki ağırlıkları %95'i bulmaktadır (Türkoğlu ve Çelikkaya, 2011). Tüm dünyadaki işletmelerin % 95'ini KOBİ'ler oluşturmaktadır (Knight, 2001).

2.2. Kobi Destekleri

En temelinde herhangi bir şekilde ve herhangi bir miktarda para yardımı ya da hibesi içeren finansal

destekler ve doğrudan bir para yardımı içermeyen danışmanlık hizmetleri, eğitim ve rehberlik destekleri, akademik ve teknolojik destek gibi finansal olmayan desteklerdir.

Ülkemizde çeşitli kurum ve kuruluşlar Kobi'lere çeşitli alan ve şekillerde destek sağlamaktadır. KOBİ'lere yönelik desteklerin büyük bir kısmı devlet tarafından karşılanmaktadır ancak; başta bankalar olmak üzere özel sektör ve çeşitli meslek odaları tarafından da önemli destekler sağlamaktadır (Ulusoy ve Akarsu, 2012). Bu kurum ve kuruluşları, genel olarak 5 ana grupta toplamak mümkündür (Akgemici, 2001: 39; Özdemir, 2006: 187-190) :

Kamu Kurum ve Kuruluşları: KOSGEB, Türkiye Halk Bankası, EXIMBANK, Sınai Yatırım ve Kredi Bankası, Türkiye Vakıflar Bankası, KOBİ A.Ş., Kredi Garanti Fonu, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve YÖK, GAP Bölgesi Girişim Destekleme ve Yönlendirme Merkezi, Maliye Bakanlığı Milli Emlak Genel Müdürlüğü, MPM (Milli Prodüktivite Merkezi), Hazine Müsteşarlığı, Dış Ticaret Müsteşarlığı, DPT, TÜİK, İŞKUR.

Mesleki Kuruluşlar: Ticaret ve Sanayi Odaları, TOBB, Esnaf Kefalet Kooperatifleri, Küçük Sanayi Kooperatifleri.

Özel Kuruluşlar: TOSYÖV, MEKSA, Türk Pazarlama Vakfı, Teşebbüsü Destekleme Ajansı.

Teknik Yardım ve Danışmanlık Hizmetleri Veren Diğer Kurum ve Kuruluşlar: Üniversiteler, TESK, İGEME, TSE, İKV, İlgili Meslek Kuruluşları, İşçi ve İşveren Kuruluşları.

Yurtdışı Destekli Diğer Kurum ve Kuruluşlar: Dünya Bankası, Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü (UNIDO) gibi birçok kurum ve kuruluş sayılabilir.

Görüldüğü gibi birçok farklı kaynak farklı finansal ve finansal olmayan, farklı tutarlarda, farklı özellik ve farklı içeriklerde Kobi destekleri sağlamaktadır.

Çalışmamız kapsamında ele alan ve incelenen destekler ise ülkemizdeki Kobi'lerle doğrudan ilgili olan kurum KOSGEB destekleridir. Bu bağlamda kurumun destekleri KOSGEB Destekleri başlığında ayrıntılı bir şekilde incelenecektir.

2.3. KOSGEB Destekleri

Ülkenin ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarının karşılanmasında küçük ve orta ölçekli işletmelerin payını ve etkinliğini artırmak, rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek, sanayide entegrasyonu

ekonomik gelişmelere uygun biçimde gerçekleştirmek amacıyla, Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı kurulmuştur. Kuruluşun kısa adı KOSGEB'dir.(Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun, Sayı 3624, Yıl 1990)

KOSGEB destekleri şu başlıklar altında sağlanmaktadır.(KOSGEB,2014)

- KOBİ Proje Destek Programı
- Tematik Proje Destek Programı
- İşbirliği Güçbirliği Destek Programı
- AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı
- Genel Destek Programı
- Girişimcilik Destek Programı
- Gelişen İşletmeler Piyasası Kobi Destek Programı
- Kredi Faiz Desteği
- Laboratuvar Hizmetleri

Bu desteklerle ilgili kısaca bilgi vermek gerekirse;

KOBİ Proje Destek Programı; işletmelerde proje uygulamalarını desteklemek amacıyla, proje kültürü ve bilincinin oluşturulmasına yönelik, azami 3yıl ve 150.000TL destek üst limitine sahip bir destek programıdır. üretim, yönetim-organizasyon, pazarlama, dış ticaret, insan kaynakları, mali işler ve finans, bilgi yönetimi ve bunlarla ilişkili alanlarda sunacakları projeler desteklenmektedir (www.kosgeb.gov.tr).

Tematik Proje Destek Programı; KOBİ'lerin kendi işletmelerini geliştirmeleri ve Meslek Kuruluşları tarafından küçük ve orta ölçekli işletmelerin geliştirilmesi amacıyla daha fazla proje hazırlamalarının teşvik edilmesi,Makro strateji dokümanlarında işaret edilen öncelikler dikkate alınarak belirlenen tematik alanlarda bölgesel ve sektörel ihtiyaçların karşılanması,KOBİ'lerin uluslararası mevzuat ve önceliklere uyumunun sağlanması amaçlarına sahip çağrı esaslı bir programdır. 3 yıl ve 150.000TL destek üst limitine sahip program geri ödemesiz destek vermektedir (www.kosgeb.gov.tr).

İşbirliği Güçbirliği Destek Programı; Kobi'lerin ortak sorunlara ortak çözümler üretmesi ve Kobi'ler arasında ortaklık ve işbirliği kültürünün

gelişmesi amacıyla yönelik destek kalemi 250.000 geri ödemesiz, 500.000TL geri ödemeli kaynak sağlamaktadır (www.kosgeb.gov.tr).

AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı; Bilim ve teknolojiye dayalı yeni fikir ve buluşlara sahip KOBİ ve girişimcilerin geliştirilmesi, teknolojik fikirlere sahip teknoloji girişimcilerin desteklenmesi, KOBİ'lerde Ar-Ge bilincinin yaygınlaştırılması ve Ar-Ge kapasitesinin artırılması, mevcut Ar-Ge desteklerinin geliştirilmesi, inovatif faaliyetlerin desteklenmesi,Ar-Ge ve İnovasyon proje sonuçlarının ticarileştirilmesi gibi amaçları olan bu programın çeşitli kalemlerde ve çeşitli miktarlarda desteği bulunmaktadır(www.kosgeb.gov.tr). Birçok alt başlıkta çeşitli oranlarda destek sağlayan bu program 12 ile 24 ay arasında projeleri kabul etmektedir (www.kosgeb.gov.tr).

Genel Destek Programı; Proje hazırlama kapasitesi düşük KOBİ'ler ile KOSGEB hedef kitlesine yeni dahil olmuş sektörlerdeki KOBİ'lerin de mevcut KOSGEB desteklerinden faydalanması, KOBİ'lerin kaliteli ve verimli mal/hizmet üretmelerinin sağlanması, mevcut KOSGEB desteklerinin revize edilerek daha fazla KOBİ'nin bu desteklerden yaygın şekilde faydalanması, KOBİ'lerin rekabet güçlerini ve düzeylerini yükseltmek amacıyla genel işletme geliştirme faaliyetlerinin teşvik edilmesi, KOBİ'lerin yurt içi ve yurt dışı pazar paylarını artırmak amacıyla tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin geliştirilmesi gibi amaçlara sahip destek programı da benzer şekilde çeşitli alt başlıklarda destek sağlamaktadır (www.kosgeb.gov.tr).

Girişimcilik Destek Programı; Girişimciliğin desteklenmesi, girişimciliğin yaygınlaştırılması, başarılı işletmelerin kurulması gibi amaçları olan program, 30.000TL'ye kadar geri ödemesiz, 70.000TL'ye kadar da geri ödemeli destek sağlamaktadır (www.kosgeb.gov.tr).

Gelişen İşletmeler Piyasası KOBİ Destek Programı; gelişme ve büyüme potansiyeline sahip küçük ve orta ölçekli işletmelerin, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası (İMKB) Gelişen İşletmeler Piyasası'nda işlem görmesinin sağlanması, sermaye piyasalarından fon temin edilmesine imkan sağlanması amaçları taşıyan program, 100.000TL'ye kadar ve %100'e kadar destek imkanı sağlamaktadır (www.kosgeb.gov.tr).

Kredi Faiz Desteği; Kredi Faiz Desteği programları ile KOSGEB tarafından; küçük ve orta ölçekli işletmelere uygun koşullarda finansal destek

temin edilerek, üretim, kalite ve standartlarını artırmaları, finansman sorunlarının çözümü, istihdam yaratmaları, uluslararası düzeyde rekabet etmelerinin sağlanması amaçlanmaktadır (www.kosgeb.gov.tr).

Laboratuvar Hizmetleri; işletmelerin ürün kalitesinin artırılması, uluslararası firmalarla rekabetin sağlanması ve birçok ürünün yurtiçinde üretilebilmesi için teknik anlamda destek verme ve bilgilendirme amacıyla hizmet vermektedir. Bu hizmetlerin yürütülmesinde, KOBİ'lere ücretlendirmede destek olunarak düşük ücret uygulaması yapılmaktadır (www.kosgeb.gov.tr).

3. Araştırma ve Uygulama

3.1. Araştırmanın Amacı

Gerek ülkemizde gerekse dünya genelinde Kobi'ler ve Kobi'lere sağlanan destekler hakkında çalışma sayısı çok azdır. Mevcut çalışmaların da birçoğu Kobi'ler ve Kobi'lere sağlanan desteklerle ilgili teorik kalmakta ve genel olarak bilgilendirici nitelikte kalmaktadır. Bu açıdan bakıldığında fayda sağlayıcı nitelikte olan bu çalışmalar, sağlanan desteklerin etkinliği açısından bakıldığında oldukça yetersiz kalmaktadır. Burada düşünülmesi gereken, bu tarz çalışmaların neden yapılmakta zorlanıldığıdır. Hem desteklerden yararlanan Kobi'lerin yetkililerinin hem de KOSGEB'in destekler ve etkinlikleri ile ilgili bilgi paylaşımındaki ketumluğu engelleyici birer unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Araştırma yapılırken en büyük amacımız Kobi yöneticilerinin, sağlanan KOSGEB desteklerine bakışlarını çeşitli açılardan tespit etmektir. Araştırmadaki amaçları şu başlıklar altında toplanarak hareket edilmiştir:

- 1) Kobi yöneticilerinin KOSGEB desteklerden haberdarlıkları ve kullanım düzeyleri
- 2) Kobi yöneticilerinin KOSGEB destekleri üzerine algıları ve beklentileri
- 3) Sağlanan KOSGEB desteklerinin etkinlikleri
- 4) Desteklerden yararlanan Kobi yöneticilerinin KOSGEB desteklerinden memnuniyeti ve destek kullanımında karşılaştıkları sorunlar

3.2. Araştırmanın Önemi

Yapılan bu araştırma Kobi'lere sağlanan KOSGEB desteklerinin bilinirliğini ölçmeyi amaçlarken, KOSGEB yöneticilerine sağlanan desteklerin etkinliği ile ilgili, desteklerden faydalanmayı düşünen Kobi yöneticilerine de daha önce desteklerden yararlanmış yöneticilerin fikirleri vasıtasıyla yol gösterici bir öneme sahiptir. Bu çalışma kendi bünyesinde sadece dağıtılan destek miktarını ölçen ve etkinlik düzeyinde yetersiz kalan KOSGEB araştırmalarına yardımcı olabilecek ve etkinlik araştırmaları için fikir verebilecektir.

3.3. Araştırmanın Yöntemi ve Uygulama

Bu çalışmanın uygulama kısmında Samsun'da KOSGEB desteklerinden yararlanmış bazı Kobi'ler üzerine araştırma yapılmıştır. Araştırma kapsamında Samsun'da 2009-2014 yılları arasında çeşitli zamanlarda çeşitli KOSGEB desteklerinden faydalanan 16 Kobi yöneticisi ile KOSGEB destekleri hakkında görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler için KOSGEB'in desteklerden faydalananlar hakkındaki gizlilik politikalarından ötürü, KOSGEB'den destek kullanıcıları ile ilgili herhangi bir bilgi alınmamıştır. Kobi yöneticileri ile yapılan görüşmeler referanslar ve daha önceden alınan randevularla yöneticilerin belirlediği günlerde yapılmıştır.

Destek kullanıcılarının gerek iletişim bilgileri gerekse sayısal bilgileri bilinmediği için nitel araştırma yöntemleri kullanılması tercih edilmiştir. Ana kütleyi Samsun'da KOSGEB desteklerinden faydalanan Kobi'ler oluşturduğu ve tüm Kobi'lere ulaşılması mümkün olmadığı için örnekleme yapılması uygun görülmüştür. Örneklemin ana kütleyi iyi temsil edebilmesini sağlamak için de çeşitli zamanlarda ve çeşitli kalemlerde destek kullanan Kobi'ler tercih edilmiştir. Bu bağlamda çalışma kolayda örnekleme yolu tercih edilmiştir.

Görüşmelerde, araştırmanın amacına uygun yarı yapılandırılmış görüşme formları hazırlanarak Kobi yöneticileri ile yüz yüze görüşmeler sağlanmıştır. Yaklaşık iki ay süren bu görüşmeler sonucunda uygun ve yeterli olarak görülen 16 adet görüşme formu değerlendirmeye alınmıştır.

4. Değerlendirme

Yapılan görüşmeler sonucu oluşturulan tabloların ilkinde KOSGEB desteklerinden yararlanan Kobi'lerin genel olarak KOSGEB'in sağladığı destek kalemlerinden haberdarlık düzeyleri ölçülmeye

çalışılmıştır. Yöneticilere, KOSGEB'in sağladığı ana destek kalemleri sorularak destekler ile ilgili duyuları ve bilgilerinin ne düzeyde olduğunun 1 ile 5 arasında puanlanması istenmiştir. Puanlama sistemi sırasıyla; 1. Hiç duymadım, 2. Sadece duydum, 3. Genel olarak bilgi sahibiyim, 4. Oldukça bilgi sahibiyim, 5. Ayrıntılı bir şekilde bilgi sahibiyim şeklinde oluşturulmuştur.

Alınan cevaplar her bir firma için tablo haline getirilerek gösterilmiştir. Ayrıca bilinirlik düzeyi ile ilgili bir çıkarıma varabilmek için her bir destek kaleminin bilinirlik puanlarının ortalamaları alınmıştır. Alınan bu ortalamalar sonucunda görülmüştür ki; en fazla bilinen destek kalemi 4,06 ortalama ile Girişimcilik Destek kalemidir. Ardından gelen Genel Destek ve Kredi Faiz Desteği ise ortalama olarak destek kalemlerinin bilinirliğinin kalanlarına nazaran yüksek olduğunu

göstermektedir. Diğer altı destek kaleminin bilinirlik seviyelerinin oldukça düşük olduğu görülmüş ortalamalarının ise 1 ile 2 arasında değişiklik gösterdiği tespit edilmiştir. Buradan ulaşılan yukarıda sayılan destek kalemlerinin haricinde kalan kalemlerin, Laboratuvar Desteği başta olmak üzere, neredeyse bilinmediği ya da sadece ismen duyulduğudur.

Görüşülen Kobi'lerdeki destek kullanımının dağılımına da bakılacak olursa; 11 Kobi Genel Destek Programı'ndan, 5 Kobi Girişimcilik Destek Programından, 1 Kobi ise Kredi Faiz Desteği'nden faydalanmıştır. 1 Kobi hem Girişimcilik hem de Genel Destek Programından faydalanmıştır.

Tablo 1. Yöneticilerin KOSGEB desteklerinden haberdarlıkları

Firmalar / Destekler	KOBİ Proje Destek Programı	Tematik Proje Destek Programı	İşbirliği Güçbirliği Destek Programı	AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı	Genel Destek Programı	Girişimcilik Destek Programı	Gelişen İşletmeler Piyasası Kobi Destek Programı	Kredi Faiz Desteği	Laboratuvar Hizmetleri
Firma 1	2	2	2	2	4	4	2	2	2
Firma 2	1	1	1	1	4	4	1	4	1
Firma 3	3	3	2	3	4	4	3	4	2
Firma 4	2	1	1	1	1	2	1	2	1
Firma 5	1	1	1	1	3	5	1	3	1
Firma 6	1	1	1	1	4	4	1	3	1
Firma 7	2	2	2	2	2	5	2	2	2
Firma 8	2	2	2	2	4	4	2	4	2
Firma 9	2	2	2	2	4	3	2	2	2
Firma 10	3	3	1	1	3	3	1	3	1
Firma 11	3	3	3	3	5	5	3	3	3
Firma 12	2	2	2	2	4	5	2	4	2
Firma 13	2	2	2	2	5	2	2	2	2
Firma 14	2	1	2	2	4	4	2	4	1
Firma 15	1	1	1	1	3	5	1	3	1
Firma 16	1	1	1	1	4	3	1	3	1
Ortalama	1,87	1,75	1,62	1,68	3,62	4,06	1,68	3,00	1,56

Tablo 2. Yöneticilerin destek miktarları hakkında algı ve beklentileri

Firmalar / Destekler	KOBİ Proje Destek Programı	Tematik Proje Destek Programı	İşbirliği Güçbirliği Destek Programı	AR-GE, İnovasyon ve Endüstriyel Uygulama Destek Programı	Genel Destek Programı	Girişimcilik Destek Programı	Gelişen İşletmeler Piyasası Kobi Destek Programı	Kredi Faiz Desteği	Laboratuvar Hizmetleri	Şimdiki Durum / Olması Gereken
Firma 1	2 4	2 4	2 4	2 4	1 5	1 5	3 3	3 3	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 2	3 5	3 5	3 5	3 5	1 4	2 4	3 5	3 5	3 5	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 3	4 4	5 5	4 4	5 5	5 5	5 5	4 4	5 5	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 4	3 5	3 5	3 5	3 5	3 5	3 5	3 5	3 5	3 5	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 5	3 3	3 3	3 3	3 3	3 5	3 3	3 3	3 5	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 6	3 3	3 3	3 3	3 3	3 5	3 5	3 3	3 3	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 7	3 3	3 3	3 3	3 3	2 5	3 5	3 3	3 3	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 8	3 3	3 3	3 3	3 3	2 4	2 4	3 3	2 4	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 9	3 3	3 3	3 3	3 3	3 5	3 5	3 3	3 3	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 10	3 3	3 3	3 3	3 3	3 5	2 5	3 3	3 5	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 11	3 3	3 3	3 3	3 3	2 5	3 5	3 3	2 4	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 12	3 3	3 3	3 3	3 3	2 5	2 5	3 3	1 5	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 13	3 3	3 3	3 4	3 4	3 5	3 5	3 3	2 5	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 14	3 4	3 4	3 4	4 4	2 5	3 5	3 5	3 5	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 15	3 3	3 3	3 3	3 3	3 5	2 5	3 3	3 5	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken
Firma 16	3 3	3 3	3 3	3 3	3 5	3 5	3 3	3 5	3 3	Şimdiki Durum Olması Gereken

Tablo 3. Yararlanılan desteklerin etkinliği

Firmalar / Kalemler	İhracat	İthalat	Toplam gelir	Toplam kâr	Personel giderleri	Personel sayısı	Genel yönetim giderleri	Diğer
Firma 1	3	3	3	3	3	3	3	
Firma 2	3	3	4	4	3	3	4	4
Firma 3	4	4	4	4	3	3	3	
Firma 4	4	4	4	4	1	2	3	
Firma 5	3	3	4	4	3	3	3	
Firma 6	3	3	3	3	1	4	3	
Firma 7	3	3	4	4	4	4	2	
Firma 8	3	3	3	3	3	3	2	
Firma 9	3	3	3	4	1	3	2	
Firma 10	3	3	4	4	3	3	1	1
Firma 11	3	3	3	3	3	3	1	
Firma 12	3	3	4	4	2	4	3	
Firma 13	3	3	3	3	3	3	2	
Firma 14	3	3	4	4	2	3	2	
Firma 15	3	3	4	4	3	3	2	
Firma 16	3	3	4	4	3	3	2	
Ortalama	3,12	3,12	3,62	3,68	2,56	3,12	2,37	

Kobi yöneticilerinin KOSGEB desteklerine ilişkin algı ve beklentilerinin belirlenmesine yönelik hazırlanan kısımda ise yöneticilere destek kalemlerinin miktarları hakkındaki düşünceleri şimdiki durumu ve olması gereken durumu değerlendirmeleri ile gerçekleştirilmiştir. Değerlendirme yapılırken yöneticilere, destek kalemlerinin miktarlarını 1 ile 5 arasında sırasıyla çok düşük, düşük, orta, yüksek, çok yüksek olarak hem şimdiki durumlarını hem de olması gereken durumlarını değerlendirmeleri istenmiştir. Kobi yöneticileri bir önceki kısımda haberdar olduklarını belirttikleri destek kalemleri hakkında müspet veya menfi şekilde şimdiki durum ve olması gereken durum arasında yorum yapabilmekte, haberdarlık seviyelerinin düşük olduğu destek kalemlerinde ise şimdiki durum ile olması gereken durumu karşılaştıramamakta ve iki duruma da 3.orta cevabını vermektedirler.

Sağlıklı cevaplar yöneticilerin bir önceki kısımda verdikleri cevaplarla karşılaştırıldığı zaman elde edilmektedir. Yöneticilerin neredeyse tamamı haberdarlık seviyelerinin daha yüksek olduğu destek kalemlerinin miktarlarını yetersiz bulmakta

olduğu gözlemlenmiştir. Mevcut destek miktarını orta seviyede bulan Kobi yöneticileri durumdan memnuniyetsiz olmamakla beraber destek miktarlarına ilişkin beklentilerinin seviyelerinin yüksek olduğunu verdikleri cevaplarla göstermişlerdir.

Dikkat çekici bir şekilde Genel Destek, Girişimcilik Desteği ve Kredi Faiz Desteği kalemlerinin olması gereken miktarlarının mevcut miktarlarından çok yüksek olması gerektiği fikri yöneticiler arasında hakim olmuştur. Burada düşünülmesi gereken; yöneticilerin haberdar oldukları desteklerin miktarlarının daha yüksek olmasına dair bir beklenti içinde olduklarıdır.

Ayrıca Kobi yöneticilerine sorulan beklentilerin karşılanıp karşılanmadığı ile ilgili soruya %81,25 oranı ile beklentilerin karşılandığı sonucu elde edilmiştir.

Genel Kobi desteklerine dair en önemli konulardan birisi sağlanan desteklerin etkinliğidir. Etkinlik ile ilgili çeşitli şekillerde farklı yol ve yöntemlerle analizler yapılabilir. Bunlar en temelinde makro ve mikro bakışlar getirerek yapılmaktadır. Makro bakış açısıyla yapılan etkinlik

analizlerinde sağlanan desteklerin ülke ekonomisine sağladığı katma değer veya toplam fayda tespit edilmek istenmekte, mikro bakış açısıyla yapılan etkinlik analizlerinde ise öncelik desteklerden faydalanan firmaların gelişimi ve sağladığı fayda araştırma konusunu oluşturmaktadır. Kısaca etkinliğin firmaya sağladığı katkıyı değerlendirmeyi amaçlayan bu çalışmada, Kobi yöneticileri ile yapılan görüşmelerle faydalanılan desteklerin Kobi için nasıl bir fayda sağladığı tespit edilmeye çalışılmıştır.

Görüşmelerde Kobi yöneticilerine yöneltilen sorularda; destekten faydalandıktan sonra firmaları için ithalat, ihracat, toplam kâr, toplam gelir, personel sayısı, personel giderleri ve genel yönetim giderleri kalemlerinde olumlu ya da olumsuz yönlü bir hareket olup olmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca tablo 3'de de gösterilen "diğer" kısmında belirtilen kalemler dışında da verilen cevaplar kaydedilmiştir. Puanlama 1. Çok azaldı, 2. Azaldı, 3. Değişiklik olmadı, 4. Arttı, 5. Çok arttı şeklinde yapılmış ve meydana gelen değişikliğin yönü tespit edilmeye çalışılmıştır. Puanlamalar yapıldıktan sonra belirtilen kalemler için ortalama alınmış ve değişimin yönü genel olarak saptanmaya çalışılmıştır.

Değerlendirme sonucunda ithalat ve ihracat faaliyeti olan iki adet Kobi olduğu ve ikisinde de ithalat ve ihracat kalemlerinde artış olduğu görülmüştür. Aynı firmalarda toplam gelir ve toplam kâr kalemlerindeki artış firmaların destekten fayda sağladığını göstermektedir.

Ortalamalara bakıldığı zaman toplam gelir ve toplam kâr kalemlerindeki artış gözle görülür şekilde olmuş, personel giderleri ve genel yönetim giderlerinde ise kayda değer bir azalış meydana gelmiştir. Personel giderlerindeki azalma ve personel sayısındaki çok küçük çaplı artış, genel destek kalemi altındaki nitelikli personel istihdamı desteğinin etkinliğini göstermektedir.

İncelenen Kobi'ler açısından bakıldığı zaman firmalar ve ülke ekonomisi için katma değer yaratan insan gücündeki artışın istihdamı arttırdığı bunun yanı sıra insan gücü için harcanan maliyetin düşüşü de firma genel maliyetlerinin düşüp toplam kârı yükselttiği gözlemlenmiştir. Ayrıca toplam gelirdeki artış, yararlanan desteklerin toplam gelir üzerindeki etkisini göstermektedir. Genel yönetim giderleri kalemindeki bariz azalmadan firmaların desteklerden yararlandıktan sonra daha profesyonel davrandıkları ve

harcamaları daha etkili bir şekilde yaptıkları sonucuna ulaşılabılır.

Araştırma sorularında sağlanan desteklerin etkinliği konusunun ardından son araştırma sorusu olan, desteklerden memnuniyet durumu ve karşılaşılan sorunları incelemek gerekirse; görüşmeler yapılan Kobi yöneticilerine yöneltilen 3 sorudan ilki olan yararlanan desteği firma açısından faydalı bulup bulmamaya %93,75 oranında evet cevabı alınmıştır. Sadece bir firma destekten memnun kalmamış kalan 15 firma yararlandığı destek kalemini firması açısından değerlendirdiğinde faydalı olduğu sonucuna varmıştır. Ek olarak yararlanan desteğin ülke ekonomisi açısından değerlendirilmesi istendiğinde de %81,25 oranında olumlu cevap alınmış ve yararlanan desteğin ülke ekonomisine katkıda bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Karşılaşılan sorunlar ve destek sürecine dair soruların sorularda ise işletmelerin genelindeki kanı bürokratik işlemlerin fazla olduğu yönündedir. Başvuru sürecinin maliyetini çok yüksek bulmayan yöneticiler proje sonrası ödemelerin gecikmesini en önemli sorunlardan biri olarak görmektedir. Kobi yöneticilerinin tamamı ödeme süreleri ile ilgili problemlerini dile getirmişler ve genel kanı proje sonrası alınacak ödemelerin daha erken olması gerektiği yönündedir.

5. Sonuç

Samsun ilinde yapılan bu araştırma ile KOSGEB desteklerinden yararlanan 16 adet firma ile yarı yapılandırılmış görüşme formları ile yüz yüze mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan sorular ile araştırma sorularına cevaplar aranmış ve elde edilen cevaplar ile nitel araştırma yöntemi ile sonuçlar elde edilmeye çalışılmıştır. Kısaca ulaşılan sonuçlardan bahsetmek gerekirse; dokuz başlık altında toplanan desteklerden haberdarlık düzeyi düşüktür, firmalar ihtiyacı olan destek kalemleri dışındaki desteklerden hem genel olarak haberdar değildir hem de diğer destekler ile ilgili algı ve beklentileri zayıftır. Sağlanan desteklerin firma açısından etkinliği incelenmiş ve genel olarak gider ve maliyetlerde düşük oranlarda da olsa azalma, gelir ve kârlarda da aynı şekilde artışlar olduğu tespit edilmiştir. Genel değerlendirmeye bakıldığı zaman Kobi yöneticilerinin yüksek bir oranda yararlandıkları destek kalemlerinden memnun kaldıkları ve desteğin ülke ekonomisine de katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Kaynakça

- Çivi, E., "Yeni Ekonomik Düzendeki KOBİ'ler", I. Orta Anadolu Kongresi KOBİ'lerin Finansman ve Pazarlama Sorunları, Nevşehir, Ekim, 2000.
- Knight, G., A., Entrepreneurship and Strategy in the International SME's, Journal of International Management, 7, 2001.
- Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı Kurulması Hakkında Kanun, Sayı 3624, Yıl 1990
- Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin Tanımı, Nitelikleri ve Sınıflandırılması Hakkında Yönetmelik, Sayı 25997, Yıl 2005.
- <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=3>
- <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=4>
- <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=5>
- <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=6>
- <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=7>
- <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=8>
- <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=24>
- <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=32>
- <http://www.kosgeb.gov.tr/Pages/UI/Destekler.aspx?ref=37>
- Türkoğlu, M., Çelikkaya, S., Türkiye'de Kobi'lere Yönelik Ar-Ge Destekleri, Akdeniz Üniversitesi Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi, 56-71, 2011
- Şimşek, M. (2002) Ekonominin Lokomotifi KOBİ'lerin Olmazsa Olmazları, Alfa Basım Yayım, İstanbul.
- Yılmaz, T., Alpkan, L., Türkiye'de Kobi'lerin Üretim Yönetimi Alanındaki Sorunları, Çözüm Önerileri ve Sağlanan Destekler, Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi 115-134, 2004